

Viering 'vasthouden en loslaten'

Kristin Vanschoubroek

Bij de voorbereiding van de viering 'vasthouden en loslaten' kwam de piëta van Michelangelo mij voor de geest. Het is een beeld dat veel indruk op mij heeft gemaakt. Ik zag het toen ik in 1999 voor het eerst in Rome was.

De ontmoeting met het beeld kwam in een fase waarin ik mij diep bewust was van de intensiteit van mijn geloof. In die periode stond ik heel open en ontving ik een zeer grote liefdeskracht, waardoor ik de verbinding met het goddelijke rechtstreeks kon ervaren.

Ik kan mij voorstellen dat ik mij in andere periodes geërgerd zou hebben aan de rijkdom van de Sint-Pietersbasiliek. Op dat moment echter vond ik dat niets mooi genoeg kon zijn om de vreugde en de kracht van het geloof uit te drukken. Ik genoot dan ook intens van de schoonheid en de energie die de basiliek uitstraalde.

Toen ik de piëta van Michelangelo zag, was ik zeer verwonderd. Ik vond het verbazingwekkend dat een jonge man van 24 jaar dat beeld had gemaakt. Voor mij was het van een ontroerende schoonheid en een opmerkelijke diepte. Ik had het gevoel dat ik er uren kon naar kijken en dat het kijken ernaar een vorm van gebed was.

Michelangelo moet een heel grote kracht en bezieling hebben gehad om uit zo'n hard en koud stuk marmer zo'n vloeiend en warm en zacht beeld te kunnen maken. Hij moet een enorme gedrevenheid hebben gekend om de weerstand van dat materiaal te kunnen overwinnen.

Eén van de dingen die mij troffen in het beeld waren de handen van Maria. Het zijn deze handen die mij verwijzen naar het thema van vandaag: vasthouden en loslaten.

Met haar rechterhand en –arm houdt Maria haar zoon Jezus stevig vast en koestert ze hem. Haar linkerhand is helemaal open. Met deze hand laat ze hem los, laat ze hem gaan naar een ander leven. Met deze hand geeft ze hem ruimte.

Ook de tekst die we kozen voor de viering gaat over vasthouden en loslaten, en ook hier staan de handen centraal. Het is een tekst die vaak bij huwelijksvieringen wordt gebruikt, maar wij vonden de boodschap ervan ook betekenisvol buiten deze context, bijvoorbeeld voor ouders tegenover hun kinderen en voor kinderen tegenover hun ouders. Het zijn immers niet alleen ouders die hun kinderen moeten vasthouden en loslaten, ook kinderen moeten hun ouders vasthouden en loslaten. Daarnaast is de tekst ook toepasbaar op vriendschappen en op alle soorten relaties waaraan mensen zich willen toewijden.

Als de dochter aan haar moeder vraagt wat het geheim is van een goede relatie, antwoordt de moeder met een beeld. Het beeld dat zij kiest als symbool voor een goede relatie is de geopende hand. Niet de hand die zich balt, die krampachtig vasthoudt, die wil bezitten. Ook niet de hand die hangt, die het zand laat vallen, of waar niets in ligt. Wel de hand die open en gevuld is, de hand die draagt. Is het niet precies het dragen dat de balans vormt, het evenwicht tussen vasthouden en loslaten?

In ons leven balanceren we continue tussen de twee uitersten: vasthouden en loslaten. Te veel vasthouden is niet goed, het is te krampachtig, te verstikkend. Te veel loslaten is ook niet goed, het is te weinig engagerend, te weinig appellerend, te onverschillig. We hebben beide nodig.

In deze tijd is loslaten meer in de mode dan vasthouden. Vasthouden heeft een negatieve klank gekregen. Ouders die bijvoorbeeld lijden onder of moeite hebben met de levenswandel van hun kinderen hoor je vaak zeggen: "Ja, we moeten ze loslaten." Daarmee drukken ze hun machteloosheid uit, of hun twijfels omdat ze niet weten of ze wel het recht hebben iets aan hun kinderen te zeggen en omdat ze vrezen dat dit als bemoeizucht zal worden ervaren.

Het is zeker niet altijd gemakkelijk om een goed evenwicht te vinden in het vasthouden en loslaten.

Eigenlijk situeert het leven zich tussen de polen: vastgehouden worden en losgelaten worden.

Als kinderen geboren worden, moeten we ze vasthouden, anders kunnen ze niet leven. Koestering, geborgenheid, liefdevol vastgehouden worden, zijn levensnoodzakelijk om met een basisvertrouwen in het leven te kunnen staan.

Niet alleen kinderen, ook volwassenen hebben het nodig om vastgehouden te worden. Zeker in deze tijd. Ik heb het gevoel dat de mensen vroeger beter konden leven zonder aanrakingen, zonder knuffels, zonder tastbare warmte. Wij, in deze tijd, hebben er meer nood aan. Door aangeraakt te worden, door vastgehouden te worden, weten en voelen we dat iemand ons graag ziet.

Vastgehouden worden kan openend zijn, kan ons in verbinding brengen met onze kwetsbaarheid. Aangeraakt worden kan ons warm maken. Een aanraking is vaak een rechtstreekse weg tot ontmoeting, tot liefde. Wellicht kennen jullie die ervaringen. Het zijn geschenken.

Iemand vasthouden kan ook op een andere manier gebeuren dan door een fysieke aanraking. Het kan ook plaatsvinden op mentaal niveau. Dat druk je uit met woorden als: ik denk aan je; nu jij het moeilijk hebt, bid ik voor jou; ik hou je vast.

Iemand vasthouden doe je soms ook door een goed gesprek: "Kom, we praten eens over datgene waarmee je bezig bent."

Dit vasthouden is een uiting van betrokkenheid, van engagement. Het zegt: "Het is mij niet om het even hoe het met je gaat, ik geef echt om jou."

Vasthouden is het moederlijke principe, het vrouwelijke aspect. Het is de aardse, de stoffelijke kant van het leven. Net zoals een moeder haar kind draagt en vasthoudt, zo houdt ook de aarde ons vast. Ze trekt ons naar haar toe door haar zwaartekracht. Moeder Aarde geeft ons geborgenheid, we kunnen op haar rusten, ze draagt ons, ze koestert ons, ze houdt ons vast. Naar haar keren wij terug als stof. Bij haar zijn wij geborgen.

We hebben het niet alleen nodig om vastgehouden te worden, maar ook om losgelaten te worden. We hebben ruimte nodig om te kunnen ontdekken wie we zijn, om onze uniciteit te kunnen voelen. Soms moeten we afstand nemen, mensen verlaten, mensen loslaten om nieuwe horizons te verkennen. Soms moeten we vertrekken, vertrouwde plaatsen verlaten om te zoeken wie we zijn, waar we thuishoren, bij wie we thuishoren. Hoe zalig is het mensen te ontmoeten bij wie we voelen dat we ruimte krijgen om gewoon onszelf te zijn omdat ze geen verwachtingen en geen bedoelingen hebben naar ons toe.

Dit loslaten en ruimte scheppen is meer het vaderlijke principe, het mannelijke aspect. Het is de geestelijke kant van het bestaan, gesymboliseerd door de lucht, de hemel. Ook deze kant hebben we als mens nodig. We hebben het appel nodig om boven onszelf uit te stijgen, boven het zintuiglijke en het emotionele. We hebben het nodig om te leren onthechten, niet verslaafd te zijn aan mensen, aan gewoontes, aan materie.

Innerlijke vrijheid huist in het hart. Het is vaak pas doorheen onthechting en loslaten dat we echt vrije mensen worden. Iedere frustratie of pijn kan een kracht worden, al duurt het vaak vele jaren voor we het echt kunnen voelen. Maar hoe groot is het geschenk dat we geven als we kunnen zeggen aan iemand die ons lief is: "Ga maar, ga maar jouw weg. Ik weet dat we verbonden blijven." Hoe vrij zijn we als we kunnen zeggen bij een naderend levenseinde: "Ga maar als jouw tijd gekomen is, ik zal niet treuren. Ik zal dankbaar zijn om wat mij vreugde heeft geschonken." In die momenten voelen we ons verbonden met God en kunnen we zeggen: "Vader Hemel, wij zijn uw kinderen, bij u komt onze ziel thuis."

Graag wil ik nu nog even terugkeren naar het beeld van Michelangelo.

Met de rechterhand houdt Maria Jezus vast. Bij haar is Hij geborgen. Zij is zijn moeder. Hij is haar zoon. Het verdriet op haar gezicht toont haar lijden om de diepe verbinding die is verbroken.

De linkerhand van Maria is geopend. Met deze hand laat zij hem los. Ze wist dat dit zijn weg was, dat Hij trouw moest zijn aan wie Hij was. En ze laat hem gaan naar een andere werkelijkheid, een ander leven. De sereniteit op haar gezicht wijst erop dat zij begrijpt en aanvaardt.

Zo drukt de piëta de twee werkelijkheden uit: de polen van het vasthouden en het loslaten, die beide even belangrijk zijn.

Als je naar het beeld als geheel kijkt, zie je hoe Maria Jezus draagt. Haar schoot is heel ruim, ruim en
wijd genoeg om haar zoon volledig te dragen. In dat dragen zit het evenwicht tussen het vasthouden
en het loslaten.

Of zoals de tekst over het zand in de open hand zegt: in het dragen van elkaar ligt het geheim van
ware liefde.

10 oktober 2004